

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pre an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni

Un șir garmond:
odată 7 cr., a doua órá 6 cr., a treia órá 5 cr., și de fie care publicațiune timbru de 30 cr.

Totú ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea Unirii» în Blasiú.

Fóe bisericescă-politică.

Anul III.

Blasiú 1 Aprilú 1893.

Numérlú 13.

Dreptul electoralú.

Amú terminatú articuléu nostru publicatú în fruntea numérlú 11 alú „Unirii” cu dorința, ca cleruléu nostru să afe o cale potrivită pentru a elupta regularea dreptulú de alegere de Mitropolitú.

Insistámú asupra acestei dorințe, căci starea de astádi nu se mai póte suferi din partea factorilorú, cari conducú destinele bisericei nóstre.

La alegerea de Mitropolitú pre viitorú ar trebui să participe numai cleruléu archidieceșanú, precum amú doveditú pre largú în numérlú 43 alú „Unirii” din 1892, ori dacă cuiva îi place să estindá acestú dreptú și asupra cleruléu din diecesele sufragane, atunci trebuie să elupte mai întâiú acestú clerú dreptulú de a-și alege pre episcopú sêi propriú, căci este o anomalie a avé dreptú să alegi pre Archiereuléu unei diecese străine și să n'ai dreptú de a-ți alege pre episcopuléu têu propriú. Apoi dreptulú de a concurge la alegerea de Mitropolitú, dacă nu se restringe numai la archidieceșani, trebuie să se estindá asupra preoților din *tóte* diecesele sufragane, ér nu numai asupra preoților câtorva tracte protopopesci din dóue diecese sufragane, și tot-odată să se stabiléscă și o proporțiune ecuitabilá între numérlú alegătorilorú din Archidieceșă și între alú alegătorilorú din *tóte* diecesele sufragane, căci nu se

póte nega, că acela care este în prima linie interesatú la alegerea Mitropolitulú, trebuie să aibă cu multú mai multe voturi, decâtú aceia, cari fórté puținú aú de a face cu Mitropolituléu.

La stabilirea numérlú votanților din Archidieceșă trebuie să se delátare anomalia aceea, că unii preoți suntú eschiși fără nici unú temeiú dela exercitarea dreptulú de alegere. Celú din urmă capelanú este îndreptățitú a alege deputați pentru sinoduléu electoralú, pre cândú mai mulți preoți din gremiú, cari suntú aplicați la unele dicasterii, cum suntú oficiuléu archidieceșanú, Esactoratulú archidieceșanú, saú în calitate de superiori la institute de învățămintú, nu aú nici măcarú dreptulú celui din urmă capelanú din archidieceșă. Regularea participării cleruléu gremialú la actuléu de alegere se impune astádi neaséménatú mai multú, decâtú în trecutú. Institutele de învățămintú din Blasiú s'aú înmulțitú și cu ele și numérlú profesorilorú, dela cari se pretinde o cualificațiune superióră aceleia, ce trebuie să o aibă cleruléu din „cura animarum.” Astfelú stândú lucruléu, întrebámú, că nu este óre o nedreptate a lása și mai departe, ca niște preoți din gremiú, cari și cu numérlú și cu cualificațiunea preoțéscă și sciintificá întrecú pre preoții ori cáruí tractú protopopescú din archidieceșă, să aibă numai *dóue* voturi la alegerea de Mitropolitú, pre cândú și cele mai mici tracte protopopesci, ca d. e. cele din Secuime, cu câte 4—5

preoți, încă trimitú câte *trei* votanți la alegere?

O anomalie fórté mare aflámú noi în însu-și actuléu de alegere. Saú adecă trebuie să avémú dreptulú de a alege o singurá persónă, și a o presenta spre întărare factorilorú competenți mai înalți, saú dacă acesta nu s'ar poté obține din caúsă, că Mitropolituléu și-a căpétatú dotațiunea dela domnitoriulú țerei, care ca patronú trebuie să aibă mai multá libertate și mai mari privilegii în completarea scaunulú mitropolitanú, atunci trebuie să regulámú celú puținú modulú de candidare. Ceterorii nostri sciú, că modulú de candidare prescrișú de Ministruléu de culte și instrucțiunea publicá, face cu totulú ilusoriú dreptulú cleruléu și că prin urmăre trebuie să eluptámú cu ori ce prețú celú puținú acélú dreptú de candidare adevératá, în virtutea căruia să nu póta ajunge între candidați, decâtú numai persoane dorite și voite de maioritáea absolutá a alegătorilorú; ceea ce numai atunci se va poté dobândi, cândú fiesce care alegătoriú va avé dreptulú de a vota, nu pentru unú singurú candidatú, ci pentru *trei* candidați. Insa-și împrejurarea, că în trecutú fiesce care alegătoriú vota numai pentru o singurá persónă, dovedesce până la evidentá, că odinióră Cleruléu presenta domnitoriulú numai o *singurá* persónă spre întărare și astfelú se făcea *alegere în adevératulú înțelesú alú cuvintulú*. Dacă însă s'a luatú dreptulú de a *alege*, și

Feuilleton.**O întrebare.**

O întrebare vé voiú pune. Întrebarea imi este, ca să-mi spuneți, dintre umbrá și luminá, carea îi *nimicú* și carea îi *ceva*.

Eú multú am statú pre gândú în mine, dar ori câtú m'am gânditú, până astádi nu am pututú să aflu hotărítú, răspunsú îndestulitorú până astádi nu am pututú să-mi dau. Védut' am umbrá alergándú alátura cu norulú, și m'am díșú: *nimicú* nu póte să alerge, și dacă umbrá alérgá cine ar mai cuteza a díce, că umbrá e *nimicú*.

Dar am védutú și lumina tinéndú nóptea pașú cu drumețuléu în mersu-i cátrá casá, saú cu trásura, ce alérgá prin vái și câmpii învélitú în întunereculú mai negru póte și decâtú iaduléu. Am védutú și m'i-a párutú, că lumina alergándú pre dinaintea-mi, imi șoptesște la ureche: precum veđi *nimica* nice eú nu suntú.

Dacă *nimica* nice una, nice umbrá și nici lumina nu e, nu mai póte fi îndoélá, că amfíndóue trebuie să fie *ceva*. Am cercatú dará cu máná să le prindú, dar cândú am

voitú să le stringú în máná, nu am simțitú nimica din cea ce simțesci, cândú stringú *ceva* în máná. *Nimica* să fie dará și umbrá și lumina?

Védéndú, că așa numai mé incurcú, am cercatú în alte párti, am cercatú să aflu, ce dícu alții.

Bêtránulú *Newton* (unú învățatú anglesú nâsc. 1643, mortú 1727) dícea, că umbrá nu, dar lumina îi o *materie*, ce corpurile luminóse o răspândescú în jurú de sine. Dacă materia, ce o răspândescú corpurile luminóse, isbesce în ochii nostri, ochii o prindú și védú.

Corpurile luminóse avémú puținé, dar lumina lorú se isbesce în totú ce aflá în cale. Astfelú dará nu îi mirare, dacă nici corpurile isbite nu-i rămánú detóre, ci o isbescú și ele în alte párti. După isbiré de aceste dacă ajunge în ochii nostri, ochii nostri o prindú și noi vedemú în ea corpurile isbite dar totodată și cele isbitóre

Dacă lumina e materie, cum credea moșú *Newton*, érá umbrá numai *lipsa* ei, va să dícă chiar *nimica*, — cum se face, de voindú a prinde în máná lumina, te trezesci, că în pumnú nici poméná de luminá nu-i, te trezesci, că cea ce în máná stringi e umbrá și întunerecú? Nu-i mai firescú dar a díce,

că de nu-i *materie* întunereculú și umbrá, lumina nici așa nu póte fi?

Învéțații timpurilorú nóstre nu mai tinú cu moșuléu *Newton*. După dênșii în lumea largá se aflá răspânditá o materie de totú finá, o materie numitá *eterú*. Susú în aerú și preste aerú, înlăuntru în corpurí, josú în peșteri și afundimí, pretutíndentú și în *tóte* este eterú. Și eteruléu acesta nevédutú și nesimțitú de nimeni este magazínulú nostru de luminá. Câtá vreme eteruléu nu se mișcă saú deși se mișcă, dar nu se mișcă cu destulá repeđiune, e întunerecú; érá de se avíntá și se mișcă cum se cade, întunereculú dispáre și în locu-i se face luminá.

Așa se spune, că ar fi, și de ce se nu se póta? Dar firesce și aceea se póte, să nu fie chiar așa precum se spune. Se póte și chiar prea póte, fiindú că eterú până acuma nime nici cu microscópe n'a védutú.

Dar de cumva este și mișcându-se ne dá luminá, ce să tinú despre luminá? E lumina *ceva*, saú nu e chiar *nimica*?

Mișcându-mi trupuléu a lene ori mai íute dintr'unú locú într'altulú, aeruléu și corpurile mărúnțele, ce imi staú în cale, vréndú nevéndú trebuie să-și lase loculú, până voiú trece înainte.

acestă dreptă nu s'ar mai pute restitui, fiind înlocuită cu dreptul de *candidare trină*, atunci cel puțin să se lase fiesce căru preot dreptul de a *candida trei persoane*, ér nu să se siléscă a vota fiesce care alegătorii numai pentru câte o singură persoană, ca și când și astăzi s'ar exercita dreptul de *alegere adevărată*. Cu alte cuvinte saü să exercităm dreptul de *alegere* luat în înțeles strict, saü să avem dreptul de *candidare* luat în înțelesul adevărat al cuvintului, și astfel să ne mântuim odată de praxa de astăzi care nu-i nici alegere, nici candidare, ci un monstru periculos compus din amândouă.

Acea, ce asemenea este intolerabilă în praxa de astăzi, o aflăm noi în ingerința necompetentă și arbitrară a Ministrului de culte și instrucțiunea publică.

În afacerea completării scaunului mitropolitan numai trei factori sunt competenți a dispune: Sinodul electoral, Maiestatea Sa și Pontificele romană. În acțiunile unuia dintre acești factori adecă ale sinodului electoral tot-deuna se amestecă și Ministrul de culte și instrucțiunea publică, deși însuși Maiestatea Sa își are comisarii săi la Sinod, ca să se convingă, că ore sinodul purcede corect ori ba?

Odată îmbracă dlă Ministru haina de mare magistru al ceremoniilor rituale și sinodale, altă-dată se ascunde în mantaua judecătorului, care decide, că cine este îndreptățit a participa la alegere, deși și una și alta cade în competența sinodului electoral saü a altor factori bisericesci. Dacă nu ne-ar duré, ar trebui să ridem, vedéndu cum un Ministru își spune, când are să se începă *santa liturgie și când trebuie să se termine?* când trebuie să se tragă clopotele? care din aceste clopote să se tragă? cum trebuie să se pună clerul în procesiune? cum trebuie să méréga

pre stradă? cum să se așede mesele în biserică? cine să ocupe locul la o masă și cine la alta? cine dintre preoți are să ședă mai înainte și cine mai înapoi? când are să vorbească episcopul? când are să-și casce gura un deputat al capitolului? cum trebuie să-și scrii votul? cum trebuie să-l împături? și altele asemenea, cari nu trebuie să le reguleze autoritatea politică. Ministrul n'are să dispună la altariu, nici în turnu, nici în biserică. De aceea este timpul, ca aceste lucruri să se reguleze de factorii competenți, și să ne mântuim de situațiunea penibilă și umilitore de a vedé pre un Ministru dispunéndu chiar și în sanctuarul bisericeii.

Amu dísu apoi, că ministrul își arógă în mod arbitrar și dreptul de a judeca, că cine este îndreptățit a vota. Deși adecă Maiestatea Sa a decis, că participarea la alegere trebuie să se facă după modalitatea observată în 1868, totuși Ministrul nu a conces, ca Archidieceasa să participe la alegere după cele 39 tracte din 1868, ci numai după cele 32 tracte protopopesce de astăzi. De altă parte pre diecesa Lugoșului nu a lăsat-o să participe după cele 6 tracte protopopesce de astăzi, ci a obligat-o să se restringă la cele 4 tracte din 1868. Astfel a redus în mod arbitrar atât voturile archidieceșanilor, cât și ale clerului din diecesa Lugoșului cu un număr total de 27 voturi.

Dreptul de a determina, că cine este îndreptățit a vota, cade în competența ordinariatelor. Acesta este atât de evident, încât, precum apare din circulara Consistoriului archidieceșan, prin care s'a convocat sinodul electoral, însuși Ministrul în principiu a ținut cont de acest drept, pentru că a provocat pre consistoriul archidieceșan, „a aréta tot-odată și pre cei îndreptățiti a concurge cu votul lor la alegerea de Mitropolit,” ceea ce Mini-

strul n'ar fi făcut-o dacă în principiu n'ar fi recunoscut Ordinariatul archidieceșan dreptul de a determina, că cine sunt îndreptățiti a vota cu ocaziunea alegerii de Mitropolit.

Pre basa acestei provocări precum se aude, Consistoriul archidieceșan a arétat dlui Ministru, că și notariul capitular este îndreptățit a vota, și cu toate acestea, precum se vorbește, Ministrul a denegat notariului capitular acest drept, sub pretext, că acela n'ar fi fost chemat la alegerea din 1868. Dacă este adevărată această faimă, despre ce nu avem motiv a ne îndoi, suntem curioși să vedem, că ce pozițiune va lua Sinodul electoral față cu această știrbire nouă a dreptului electoral, ce compete unuia dintre membrii clerului archidieceșan.

De când există Capitolul din Blași s'a făcut trei alegeri de episcopi respective Mitropolit și deși notariul capitular nu a fost nici odată expres chemat, totuși Sinodul l'a verificat în fiesce care casu, pentru că atunci, când s'a chemat capitolul la alegere, Sinodul a presupus, că *eo ipso* este chemat și notariul capitular. Astfel cea dintâi alegere după înființarea capitolului s'a întâmplat în anul 1832, când a fost ales Ioan Lemeni. Precum dovedesce chiar raportul comisarilor făcut despre sinodul electoral din 1832, la acest sinod a luat parte și Teodor Serényi notariu capitular, care nu era canonic, și care în acel sinod a funcționat ca notariu general al clerului. În sinodul din 1850, când fu ales Alexandru Șt. Șuluțu, în lista votanților, după membrii veneratului Capitol, vedem îndată pre „Stephanus Manfi notarius,” care încă nu era canonic, ér în sinodul din 1868, tot după membrii capitulari este scris între votanți: „Stefan Manfi notariu capitular,” care nici în acel an nu era încă canonic.

Trupul meu pus în mișcare pune în mișcare particulele de aer întâlnite, firele de pulvere din el și câte mai și alte multe. Dar mișcarea în urmă încetă, éră după încetarea ei trupul meu e totu acela, nici mai greu nici mai ușor, și totu acele isă și particulele de aer și fricelele de prav. Ce s'a ales din mișcare? A ținut câtă a ținut, dar dela o vreme totu mai încetă și mai încetă s'a făcut, și pre urmă a încetat de totu.

Când mișcarea perduse din repeșine pre jumătate, ce se alesese din jumătatea cea perdută? Și când mișcarea a încetat de totu, ce se făcuse din mișcare? Materie mișcarea nu e, altfel cu fiesce care pașu, ce facu, ași plăsmui materii noué, dar numai ca mai târziu, când îmi va înceta pașul, să se spulbere în vintu totu ce am fost creat. Și dacă nu fi materie mișcarea încetă, ce o face trupul, nu pôte fi materie nici mișcarea ori câtă de repede a particulelor de eteru, nu-i mișcare nici lumina.

Dar haidăm și mai departe, să cercăm, ce e mișcarea! Corpul până se mișcă, într-una își schimbă locul. Dar corpul și în mișcare totu acela-și corp rămâne, însă nu fi rămâne acela-și locul. Acuma e aici ca încurându să fie colo, și ca și de acolo să trecă mai departe.

Privesce în jur de tine și vei găsi, că nu este spaț saü locu, unde să nu fie

ceva corp. De nu-i altceva, de bună samă este aeru.

La mișcare corpul, ce se mișcă, își părăsesce locul de odihnă și întră în locul altui corp. Dar nici nu cuprinsese încă locul altui corp, și pentru locul său de mai înainte lupta curge și vecinul învingătoru întră în elu triumfătoru. Și abia face mai departe un pașu din noulu locu, și în locul lui se aședă éráșt un vecin învingătoru.

Când un corp să pune să se mișce, mișcarea le cuprinde și pre cele alate în jur de sine, și mișcarea cine scie până unde ajunge. Precum e destul să mișci din picior și să te înverți odată, ca o cetă întrégă de copii mărunți să se prindă și densii la jocu, uitându pôte supărarea și pôte chiar și plânsul; așa e destul să-și lase locul unu singur corp, ca alte decă de corpuri să i-se alature la jocu.

Lumina e unu jocu repede nebun a particulelor de eteru. Jocul repede încăldește și ne aprinde înflăcărindu-ne la față. Să fie lumina dară înflăcărarea particulelor de eteru înnebunite în jocu?

Dar chiar așa să fie, pentru mine nu-i dobândă. Nu-i dobândă, căci despre înflăcărarea ivită în fețele celor ce jocă totu așa de puțin pôte dice, dacă nu-i *nimic* saü dacă fi *ceva*, cum nu am putut să dicu despre mișcare.

Cea ce fi materie saü ce e *ceva*, și dacă prinsă în mâni nu o simți, dar își are greutatea fi aceea câtă de mică, éră jucășul încăldit și roșu la față totu atât apasă, precătu apăsase, până nu se prinsă în jocu. Și ceea ce se pôte dice despre tinerii înferbintați de jocu, de ce să nu se pôte dice despre particulele de eteru înferbintate totu în jocu, dar înferbintate până la înflăcărare.

Dar étă-mé ajunsu în încurcatură și mai mare! Despre mișcare totu îmi mai puteam da ceva samă, despre roșeț însă ce să dicu?

Roșeț statornică a feței vine dela sănătate și grășime, dar uneori roșeț e semn de bole ascunse, ce rod la rădăcina sănătății și vederea ei își însulfă milă. Roșeț crecătore își pôte zugrăvi în față înferbintarea provenită fie din căldură fie din mișcare, dar mai pôte și alte pricină, cum ar fi să dicem rușinea, indignarea și mânia.

Despre omul gras și roșu se dice, că fi săngios, ér despre omul în mânie că sângele fi ciocotesce. Dacă isă drepte dizele aceste, dacă e dreptu că sângele multu te face roșu, dar că și sângele mai puțin încă te roșesce în față, când se mișcă mai cu putere și se înferbintă, — de unde vine roșeț ce cobesce a bole? Dela mișcarea mai repede a sângelui mai că nu va fi venind!

După ce însă Maiestatea Sa apriată a disu, că alegerea proximă să se facă tocmai ca în anul 1868, urmază de sine, că notariul capitulariu trebuie să aibă votu și la aceea alegere. Vomă vedé deci cum va sci sinodul electorali să apere dreptul unuia dintre membrii sei și să-lu validiteze conformu usului de până acum și a preinalteii hotăriri a Maiestății Sale, căci dacă vomă permite, ca și ce avemă să ni-se țiea pre rindū prin arbitriul unui Ministru necompetentū a decide în astfelū de lucruri, mâne-poimâne ne vomă trezi, că nu mai avemă nimicū. Așadară „videant consules!“

† Jules Ferry. — Multū s'au ocupatū și foile nōstre politice cu mōrtea bărbatului acestuia de statū, plānsū și jelitū așa multū de partida oportuniștilorū francesi. De ar fi muritū înainte de scandalulū „Panama“, lumea s'ar fi ocupatū fōrte puținū cu mōrtea lui. De cândū cu fiasculū expedițiunii francese din Tonkin, Ferry și-a fostū perdatū în Frāncia tōtā popularitatea, și devenise unlū dintre bărbatū de statū cei mai odioși. Scandalulū „Panama“ însă a sguduitū așa de tare intrégā națiunea francesă, cătū revoluțiunea era în totū momintulū iminentā. Republicanii oportuniști nu se mai simțescū de atunci siguri în posesiunea puterii. Cunosceau iritațiunea cea mare a poporului pentru norofulū corupțiunii, în care înnotā conducătorii statului de josū până susū în birourile ministrilorū, și scieau, că o revoluțiune îi va mătura pre toți, de nu vorū avé în frunte unū bărbatū energicū, cu voință de fierū ca Ferry. De aceea începurā a-și arunca privirile spre Ferry celū mai de totū uitatū, în speranță, că energia și curajulū acestuia îi va puté mântui în ora de pericolū. De-odată îlū și aleserū președinte alū Senatului cu expectativa la rangulū înaltū de președinte alū republicei, îndată ce povoiulū îlū va mâna pre Carnot de pre scaunulū presidialū. Mōrtea lui Ferry însă puse capetū speranței republicanilorū oportuniști. De aceea plāngū și se vaetă după

Ferry așa de tare, ca și cum Frāncia ar fi perdatū cine scie ce tesaurū, cândū proprie Frāncia n'a perdatū mai nimicū, ci a perdatū numai partida francesă oportunistă, care acum este în primejdie de a fi inecată de poporū în norofulū corupțiunii, ne mai avēndū speranță de a vedé în fruntea sa unū bărbatū energicū și curajosū ca Ferry. A statū partida această cu mâine în solduri, până ce sub auspiciile celebrităților ei în întreprinderea Panama bietulū poporū fu jafuitū de vre-o 900 milioane franci. Până a ținutū jafulū, a lăsatū și pre Ferry, să se odihnescă în unū colțū alū uitării, fiindū că nu mai avea popularitate, și apoi partida această totū cu aceea s'a mândritū, că ea execută numai „voința poporului“. Cândū s'a tređitū însă poporulū, și și-a pretinsū milioanele, atunci în contra „voinței poporului“ a scosū la iveliā érāși pre Ferry celū urtū poporului, numai ca să o apere în contra poporului, dacă acesta sēraculū va cuteza a-și pretinde milioanele cu forța îndērēptū.

Acea fōe a nōstrā politicā, carea din „*liberalismus vulgaris*“ vre să facă unū bunū naționalū românescū, deși a scrisū unū articolū de fondū despre mōrtea lui Ferry, n'a amintitū totuși nimicū de manevrele aceste ostraciste ale oportuniștilorū față cu Ferry.

Ferry însă este și din altū motivū de unū suvenirū fōrte tristū pentru Frāncia, despre care totū aceea fōe politicā dela noi, deși cetitā în măsurā covirșitoare de preoți, de ministri lui Dumneđeū, totuși n'a amintitū nimicū.

Pre timpulū, cândū Ferry funcționa ca ministru de culte și instrucțiunea publică, elū fu autorulū legii fatale pentru școlile populare și medie, carea scōse cu totulū studiul religiunii din școlē, așa încātū învățătorilorū și profesorilorū nu numai că nu le este ertatū nici a vorbi în școlā de religiune, dar nu le este permisū nici a aminti barēm numele lui Dumneđeū. Sub elū s'a făuritū pentru școlē așa numitulū catechismū civilū ateistū, din care chiar și cuvintele: *religiune* și *Dumneđeū*, suntū proscrise. Ferry a fostū acela, care în țara „libertăților republicane“,

unde francmasonii și acționarii de calibrulū Panamiților se potū intruni liberū în reuniuni, pre monachi și călugărițe, cari trăiau în mănăstiri spre a se ruga lui Dumneđeū, spre a cresce copii orfanī, a grigi pre cei sēraci și morboși, a îmbrāca și instrui pre cei din clasele inferioare și a-și petrece viața în fapte de caritate, i-a alungatū cu gendarmii din locuințele lorū și le-a închisū bisericile. Tōte acestea în numele „liberalismului.“

E adevēratū, că Ferry cătrā capetulū vieței, după ce așa multū a persecutatū biserică, a începutū a se convinge, că omenimea nu pōte esista fără de unū rađēmū moralū așa puternicū ca religiunea practisată în o societate așa perfectă ca biserică catolică. Și pōte dacă ar fi trăitū, ar fi mai reparatū câte ceva din ceea ce a stricatū bisericēi. Se dice, că fiindū cununatū numai la forulū civilū, călătorindū cu soția sa la Roma, acolo s'ar fi trezitū în elū consciința religiōsă, și în Vaticanū ar fi cerutū dela Sāntia Sa și binecuvintarea bisericescă a căsătoriei sale.

Cândū a muritū, era jumētate pre șapte sara. Lāngā palafulū lui se aflā biserică Barnabiților, pre cari ca ministru de culte îi alungase cu forța din mănăstire și biserică. Personalulū lui servitoriū se îndatina a lua sara în biserică vecinā a Barnabiților parte la rugăciunile de culcare. La 7 ore au și dusū servitoriū în biserică scirea despre mōrtea lui Ferry, și bieții monachi au făcutū numai decātū rugăciune publică pentru sufletulū lui în prezența publicului fōrte numerosū din biserică, care numai decātū a lătitū în Paris vestea despre mōrtea lui Ferry. Și călugării au făcutū fōrte bine, că s'au rugatū lui Dumneđeū pentru elū, căci principiulū moralei nōstre dumneđeesci este că: „*dacă faceți bine celorū ce vē facū vōuē bine, ce bine faceți? căci acesta și păgānū o facū. Ci eū vē dicitū vōuē, faceți bine celorū ce vē facū vōuē răū, și vē rugați pentru cei ce vē persecutēzā.*“

Amū amintitū trāsurile aceste din viața lui Ferry, ca să se vadā, cătū de slabe informațiuni în lucruri de aceste își pōte căștiga clerulū nostru din foile, a cărorū singurū

Cercāndū să aflū, ce îi lumina, dacă e ceva sau dacă chiar *nimica* nu e, eti unde am ajunsū. Am ajunsū la întrebarea, pentru ce e roșie fața la unī, ér la alții nu e. Dară încă unde ași ajunge, dacă nu de luminā, ci de întunerecū și de umbră ași cerca să aflū, ce suntū! Despre umbrā și întunerecū despre cari nici bētrānulū Newton nu credea, să fie *ceva*!

Umbră îi nēgrā, întunereculū e negru, și dacă aceste suntū *nimica*, atunci și *nimica* încă îi negru. Dară umbrā am vēđutū și mai subțire și și mai grōsā, prin urmare dacă umbră e *nimica*, atunci *nimica* odatā ar fi subțire, altā dată grōsū și uneoria și mai grōsū.

Dar *nimica*, tocmai pentru-cā îi *nimica*, nu pōte fi roșu sau vīnētū verde sau albastru și prin urmare nice negru. Și dacă umbră îi nēgrā, sēmnu că dīnsa îi *ceva* érā nu *nimica*.

Și totū așa urmēzā și dacă îi luāmū grōsimea. Despre cea ce nu este cine ar cuteza a dice, că îi subțire, grōsū sau și mai grōsū? Și dacă despre umbrā se potū dice aceste, nu mai pōte fi îndoeliā, ca umbră îi *ceva* și nu îi *nimica*.

Umbră îi *ceva*, umbră nu e *nimica*. Dar dacă îi *ceva*, pentru ce se întâmplā, de corpurile în umbrā și la întunerecū cāntārescū totū numai atāta cătū și la luminā? Ori pōte umbră și lumina pre o formā suntū

de grele? Dar atuncia pentru ce și în umbrā cătū de dēsā, corpulū totū numai atāta apasā? Dacă umbră are greutate, greutatea trebui-ar să se schimbe după a ei grōsime. Umbră subțire ar trebui să fie mai ușorā, ér umbră grōsā-întunecōsā îndoitū și îndecitū de grea.

Dacă am scrisū aceste șire, înainte de a le scrie, multū le-am frāmīntatū în gāndu-mi. Frāmīntatu-le-am de atātea-ori, dar cu tōtā frāmīntarea, vedeți că în locū de limpedere totū mai tare mē încurcū. Și în ce încurcături nōuē nu ași mai ajunge, dacă ași merge totū înainte, pre calea apucatā!

Ușorū mi-ar fi să dau înainte că multe mi-se mai învrtū prin gāndū, dar ajungā frāmīntările de până aci. Cā de vē veți frāmīnta și voi cu ele, precātū m'am frāmīntatū cu ele eū, spāșivē-veți mulțime de pēcate, spāșivē-veți de multe. Spāșivē-veți, că-i muncā grea a vē frāmīnta atāta vreme, pre cătū de multū m'am frāmīntatū eū în gāndulū meū cu ele.

Frāmīntările aceste isū vechi de zile. Tovarāșe mi-au fostū lungā vreme în tinerețe, dar apoi ca alte multe din acele vremuri, au fostū date mai departe în grija uitării. Anī lungi și mulți le-a păstratū uitarea cu multā credință în largile sale încăperi, dar întunecimea de sōre, ce va fi în āstū anū le-a scormonitū de sub țārnā, le-a smulsū uitării din mână. Și ieșindū la largū, întinerite de hodinā, au începutū să mē frā-

mīnte mai apringū și ca în acele vremuri. Și m'au frāmīntatū atāta vreme și m'au frāmīntatū cu așa putere, de ca să scapū de ele m'am hotărītū să le pornescū în lume în formā de întrebare.

Întunecimi, în āstū anū, vorū fi dōuē, una totalā, alta inelarā. Întunecimea totalā va avé locū în 16 Aprilū, se va incepe la 1 orā 3 min. după amiazā (timpū vienezū) și va ține până sara la 6 ore 20 min. Întunecimea totalā se va vedé în America sudicā, în Europa sudicā și în unele părți în Europa centralā, așa în Germania sudicā în partea sudicā a Austriei și Ungariei, în partea vesticā a Africei și în unele părți din Asia micā. Cea alaltā va fi în Octobree și va fi departe de noi.

Întunecimea începe de cutare parte a sōrelui, în 16 Aprilū va începe de partea sudicā, și încetulū pre încetulū înaintēzā, pânăce cuprinde sōrele întregū. Sōrele învilitū în întunerecū rēmāne acuma întunecatū de totū pre cătū-va timpū, dar dela o vreme întunecimea începe a se desfăce întâia-ōrā chiarū de acolo, de unde începuse a se prinde și a cresce.

La 1 orā și 3 min. după amēđi începe întunecimea întâia orā, dar nu pretutindea începe de atuncia, așa că la Viena spre es. va începe numai la 4 ore 56 min. 46 sec.

Dacă sōrele se întunecā și întunecarea o poți vedé cu ochi, — cum se face de pre

isvoru este jurnalistica jidovescă „liberală” de prin Viena și airea.

Încolo lui Ferry îi dorim din inimă, ca Dumnezeu să-i fie îndurătoriu pentru grelele lui atentate asupra bisericii și religiei, după ce el însuși a început a-și cunoaște mărimea greșelii sale. Cu asta credem a-l folosi mai mult decât „amicii” lui, cari în Ferry nu plângu pre Ferry, ci își plângu pericolul, ce pre dreptul îi așteptă. În toate lacrimile lor nu este nici urmă de ceva durere nu creștină, dar nici barēmă omenescă pentru mórtea lui Ferry, ci numai bocitură ordinare, că nu mai au un bărbat energic, care să-i apere în contra furiei poporului. De aceea și rugăciunile călugărilor și călugărilor alungate de el, ce după pilda Barnabiilor ca bun creștin le voru vërsa la Dumnezeu pentru sufletul lui, a bună samă mai mult îi voru folosi decât articolii de fondă scriși despre el de „amicii” în țara lui și prela noi.

Revistă bisericească.

Din Patrie.

Scaunul arhiepiscopesc din Agram, capitala Croației, stă vacant de 2 ani. Vacanța lungă să fi provenită de acolo, că guvernul nu a putut reuși cu nici unul din candidații săi. Întăia dată și-a cercat norocul cu *Vucetich*, canonic din Agram, apoi cu episcopul *Bende*, în urmă cu *Haudek*, călugăr benedictin, favoritul primatului. Însă nici Croații nu au stat cu mâinile în sină, ci prin omenii lor de influență au mișcat toate petrele, ca de arhiepiscop să nu li se denumescă un străin ci un croat. În timpul din urmă se sponia, că șanse de reușită ar avé *Belopotoczky*, episcop castrenș, ér acuma foile țin ca sigură denumirea episcopului din Seraievo, *Stadler*. — Firesce, că foile maghiare sunt cătrănite, că în scaunul arhiepiscop din Agram va ajunge un croat asemenea lui Strossmayer, ér nu un om cum le-ar fi plăcut lor.

airea sórele luminează și străluce, și de îi timpul și locul de așa, frige și arde ca și altădată? Luminează, frige și arde nevrëndu să scie, că pre airea îi este cernită fața și acoperită cu un vël de jele gros și negru cum e scrumul.

Când te înșelă ochii? Când îi veđi cernită la față, cu privirea cruntă întunecată, sau te înșelă ochii dóră, când de airea îi veđi fața suridendă, albă și strălucitoare de frumșea, și rađele ochilor pline de foc? Din lumină și întunecă, ce se vedă deodată în sóre, care îi partea înșelătoare, care îi nimică și care îi ceva? Dacă lumina îi adevărul, ér întunecă e înșelăciune, dacă numai lumina îi ceva, ér întunecă nimica, — de ce înșelăciunea covârșesce adevărul, de ce întunecă raportază învingere asupra luminei?

Se ăce însă, că întunecă și umbra nu e în sóre, că apariția e înșelătoare. Sórele rămâne sóre și la întunecă, dar luna se pune între noi și el, și fiind că rađele sóreului nu pot să ajungă până la noi de lună, noi rămănem în umbră și întunecă. Și umbra și întunecă, în care suntem, ni-se pară a fi în sóre.

Multe ar fi de ăis și aicea, dar spațiu nu-mi permite mai departe. Acum nu, dar altă dată pôte să mai continuă din frământări, de nu vë veđi fi plictisit până acum în de ajuns.

Societatea Sântului Ștefan, a cărei președinte e primatela, în săptămâna trecută și-a ținut în Budapesta adunarea generală. Primatela nu a putut lua parte, ci a încredințat conducerea episcopului din Alba-Regală, Dr. Filip Șteiner. Avera societății dela an. 1885 s'a duplicat. Atunci societatea avea 100,000 fl., astăzi are 200,000 fl.

Roma.

Sânția Sa Leon XIII în 23 a l. c. a primit vizita prințului de Wales. Prințul a fost cu socia sa, fiul său și două fete ale lor. În Vatican înălți oșpeți au fost primiți cu ceremonie îndatinată pentru oșpeții din casele domnitoare.

Sânția Sa pregătesce o enciclică cătră episcopii italieni, în carea protestă în contra căsătoriei civile ce voesce să o introducă guvernul italian.

Francia.

Richard, arhiepiscopul din Paris la espresa dorință a S. Părinte Leo XIII a promis, că va face pașii necesari pre lângă episcopii franceși, ca în fiesce care diecesă să se țină conferințe pentru a se înțelege asupra acțiunii cu privire la alegerile de deputați. Conferințele aceste se vor țin după Ss. Paști.

Sântul Părinte a dispus, ca banii ce i-s'au trimis din Francia cu ocaziunea jubileului, să se dea pentru ajutorarea misiunilor franceșe.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În parlamentul ungar, după debaterile și primirea bugetului de culte și instrucțiune publică, a urmat bugetul ministerului de justiție. Debaterele asupra acestuia au decurs preste așteptare netedă și scurtă, încât Sâmbătă în 25 Martie a și fost primită fără multe observații. Din puținele debateri însă am putut primi impresiunea, că *procedura verbală* în afacerile judecătorești, după cum se află aceea în alte state luminate, și carea a fost promisă de repetite ori și de cătră ministrul nostru de justiție va rămâne mult timp un „pium desiderium”. Dacă s'ar introduce pertractările verbale, administrarea justiției ar fi mult mai repede ca acum, procesele nu s'ar trăgăna cu decă de ani, bătându-le pulverea prin archive, partidele ar scăpa de scriptura cea multă, de o mulțime de spese deșerte pre timbre și advocați, ér poporul i-s'ar face dreptatea cuvenită.

Tot Sâmbătă în 25 Martie și-a început și parlamentul feriele sale, pre serbătorile Paștilor, și vor dura până Miercuri în 5 Aprilie nouă. Atunci se vor lua îndată și debaterile bugetului ministerului de *hoveđi*, apoi a celui de *finanțe*, cu carele se încheie debaterile.

După ce e de prevădută, că în casa magnaților debaterile bugetului în anul acesta vor lua dimensiuni mai mari, de cătră într'altă ani, ér în luna lui Mai trebuie să se întrunescă *delegațiunile*, — proiectul guvernului referitor la *matriculele civile*, abia va ajunge la debateri în sesiunea acăsta.

Francia.

Guvernatorul franceș din Sudan a adus la cunoștința guvernului franceș, că maiorul Cambes a învins și imprăștiat cetele lui Samory. Francesii au pus mâna pre o mulțime de pradă și de prinsoneri. Probabil, că Samory a fugit spre međa-și.

De președinte a senatului a fost ales *Chalemel-Lacourt*, în locul reposatului Ferry. Voturi au mai căpătat *Constans* și *Magnivire*.

Anglia.

Poliția din Londra să fie descoperit un complot îndreptat în contra vieții prințului de Wales. Atentatul avea să se comită în New-York cu ocaziunea, când prințul va merge la espiziția din Chicago.

Rusia.

Ministerul de esterne din Petersburg a adresat reprezentanților săi din străinătate o notă circulară, în carea se exprimă asupra schimbărilor, ce se pregătesc în constituțiunea bulgară. Nota protestă în contra schimbării acelu articol din constituțiunea bulgară, prin care se stătoresce, că prințul Bulgariei, cu excepțiunea primului prinț ales, va trebui să fie de confesiunea națională (gr. orientală), și vrea să arete, că regimul bulgar s'a pus pre o basă, ce contradice tractatului din Berlin. Amintesce, că Rusia nu pôte rămâne indiferentă față de cele ce se întâmplă în Bulgaria. Nu pôte rămâne indiferentă, căci a jertfit sângele fiilor săi pentru liberarea Bulgariei, dar nu pôte rămâne indiferentă nici ca putere semnătoare a tractatului din Berlin, pre care regimul bulgar îl calcă în picior.

Spania.

Președintele consiliului de ministri Sagasta nu se învoesce cu hotărîrea, ce a luat-o regina-regentă, ca pentru acoperirea bugetului să lase două milioane din lista sa civilă.

Corespondințe.

M.-Ludoș, 23 Martie 1893.

După ce pre cum se scie, la inspirațiunii mai înalte comitatele au început deja a-se pronunța asupra politicii bisericești a guvernului, și după ce prin acăsta politică nefericită în casu de a se valida, multe și mari interese ale bisericii și națiunii noastre s'ar periclită, afu de un lucru momentuos a se scie cele petrecute în adunarea comitatului nostru Turda-Arieș ținută ieri în 22 Martie a. c.

Resultatul debaterilor acestei adunări extraordinare se putea cunoaște din cele petrecute mai înainte în comitetul central. După o discuțiune serioasă acolo asupra introducerii matriculelor de stat, a căsătoriei civile obligătoare, și asupra recepțiunii religiei Evreilor, politica bisericească a guvernului fu aprobată cu 7 voturi contra două. Venind lucrul înainte adunării comitatense de ieri, protonotariul comitatensu Dr. Oliver a raportat despre resultatul adunării comitetului central, și cetind rezoluțiunea

de aderență la politica bisericească a guvernului, a motivat-o pre câtă numai se pôte de artificiosă, arătându care este scopul guvernului cu introducerea matriculelor de stat, și a căsătoriei civile, și preamărind meritul faptelor patriotice ale Evreilor, pentru cari s'au făcut demni, ca și religiunea lor să se pună sub scutul legii ca receptă. Între motivele cu deosebire pentru căsătoria civilă a pusă diversitatea dreptului matrimonial, mulțimea impedimentelor, de căsătorie a bisericii catolice, puținele cauze pentru desfacerea ataror căsătorii nefericite, și înmulțirea concubinatelor prin desfacerea căsătoriei părții reformate sau trecute la reformatism, și rămânerea sub ligă a celei catolice. În urmarea acestora regimul prin căsătoria civilă intenționează înlesnirea încheierii căsătoriei și a desfacerii celor nefericite, prin o lege și o procedură uniformă. Din manifestațiunile de aprobare în decursul vorbirii protonotariului, și în deosebi la finea aceleia se putea prevedea, că adunarea se va pronunța pentru politica bisericească a guvernului. După aceea a luat cuvântul L. Toroczkai, dând cetire proiectului său de rezoluțiune contra politicii guvernului. În vorbirea sa lungă, ținută într'un ton agitat, cu multă simțămînt de dragoste către religiunea și biserica sa catolică, însă cu mare indignațiune față de proiectele religioase ale regimului, arătându, cumcă religiunea catolică dela St. Ștefanu regele Ungariei până astăzi a înălțat gloria regatului ungar, întorsu către protonotariul comitatensu, pentru învinuirile aduse pre nedreptul bisericii catolice îi dîce, că nu meritază să ședă pre scaunul, care-lu ocupă. Incidentul acesta a fost de ajuns, ca să provôce cea mai mare agitațiune între membrii adunării constatătoare mai numai din reformați, evanghelici și unitari, preoți și mireni. Au urmat apoi vorbiri lungi pentru și contra politicii bisericesci a guvernului, și oratorii se insinua cu grămada. Vorbirea parochului rom. catolicu din Turda a fost ascultată cu mai multă liniște; alui F. Betegh rom. cat., deși este om cu mare popularitate și cu multă influință în adunările comitatense, după ce ajunse la declarațiunea, cumcă dînsul, cându guvernul prin politica sa vine a-i vătămă biserica și credința sa catolică, nu pôte merge cu el, fu adese-orî întreruptă. Era cându începu să vorbească catolicul A. Miksa, tumultul se făcu mai mare, strigatele erau „să votăm” era președintele sunându din clopoțel provocă mereu la ordine. Astfel vorbitoriul, de sgomotu nu mai putea fi auditu, și numai din gesturi se mai putea cunoșce, cumcă cu multă interesu își apără biserica. Agitațiunea ajunse și mai mare, cându protonotariul cerendu dela L. Toroczkai, ca să-și retragă cuvintele obiectate, că ar ocupa scaunul de protonotar cu nedemnitare, acesta atribuindu-le motivului, că el i-ar fi vătămă religiunea sa, i-a refusat cererea. În fine după o durată de 2 ore a discutiunilor luându cuvîntul vice-comitele R. Béla, pledă pre lângă politica bisericească a guvernului, folosindu mai mult cuvinte bombastice decât argumente de valoare. Între cele dîse de dînsul s'a auditu și acel argument, că confesiunile esistându în statul magiaru, acesta are dreptul de a introduce matriculele de stat, era a îndeplini căsătoria și a judeca în cauzele căsătoriilor, cu alușiune la vorbirea preotului rom. cat. dîse, că

mai competenți suntu aceia, cari trăesc în căsătorie gustându dulceta și amarul ei. Despre Evrei dîse, că după ce ei au dat dovezi de cei mai buni patrioți și de promovători a comerțului Ungariei, îi află demni de a li-se recunoșce religiunea prin lege.

— Vorbirea îi fu primită cu aplause frenetice. Timpul fiind înaintat, și ne mai fiindu admiși alți oratori la cuvînt se făcu votisare nominală asupra decisiunii comitetului centralu pentru politica bisericească a guvernului, care, precum era de prevădu, s'a și primită cu preste 100 voturi contra 9.

Aci trebuie să însemnă, că toți preoții reformați evanghelici și unitari au votat pentru proiectele regimului. Să te miri și nu prea de reformații mireni, cându aceștia pentru politica de magiarisare a guvernului își jefesc până și amvonul; însă te cuprinde o adevărată mirare de preoțimea magiară reformată, că aceea pentru idea de magiarisare este indiferentă ba chiar primesce atacul, cându guvernul prin proiectele sale de legi dă navală asupra bisericii și instituțiilor ei. Unde suntu aci păstorii cei buni, și preoții cei tari în credință? Considerându acestea, trebuie în fine să vină la convingerea, că totu reformatismul în biserica duce în fine la necredință și indiferentism religios.

Ar fi fost de dorit, ba chiar s'ar fi pretinsu, că și membrii români, preoți și mireni ai comitetului comitatensu să se fi reprezentat până la unul la adunarea acesta convocată în cauze atât de momentuoase. Căci dacă nu s'a putut auzi graiul Românilor în interesul bisericii și națiunii lor din cauza înbulzirii la cuvînt a Magiarilor și a tumultului, deși n'au lipsit doi protopopi români veniți cu poporul să vorbească, totuși prin prezența și votul lor și votul negativ ar fi dat dovezi, că se interesază de biserica, de binele spiritualu a credincioșilor și a desaproba politica religioasă a guvernului.

Unu lucru nu pot să-lu trecu cu vederea, că pre cât indiferentismu au arătat reformații față de biserica lor, pre atât de mare mare dragoste și interesu au dovedit romano-catolicii, deși puțin la număr, față de biserica și instituțiile lor. O faptă acesta, care le servește spre mare laudă. Aceștia, altcum și noi, ne-am depărtat din adunare cu aceea firmă sperare, că guvernul pre lângă sforțările sale nu va isbuti a-și valida politica sa periculoasă bisericii. Bunul Dumnezeu de ca așa să fie. Prin Spiritul său celu sântu apere și biserica rescumpărată cu scumpu sângele Fiului său, luminându mințile și întărind inimile acelor, cari prin votul lor suntu chemați a decide asupra proiectelor de lege îndreptate contra bisericii celei adevăratu creștine. x—y.

Noutăți.

Reuniunea de consumă din locu. În 24 a l. c. s'a ținut adunarea generală a reuniunii de consumă. Din raportul consiliului de administrațiune apare, că din 1 Martie 1892, de cându s'a deschis prăvălia Reuniunii, și până în Augustu s'a făcutu o circulațiune de 14.879 fl. er până la finea lui Decembre anul tr. circulațiunea ajunse la 39.289 fl. 25 cr. Amăsurat statutelor în adunarea generală 3 membri au eșit din consiliul de administrațiune prin sortire. În locul acestor și în unu locu devenit vacant prin abdicarea de multă a unu fost membru,

sau alesu: Dr. Alesandru Grama (realesu), Iosif Vancea (realesu), Ioanu Orga (fostu suplent) și Dr. Vasiliu Hossu. În comitetul de supraveghiare au fost aleși: Georgiu Munteanu (realesu), Teodoru Onisoru, Aronu Deacu (realesu) Dr. Victoru Szmigelski (realesu) și Emiliu Viciu.

Întu mărirea lui Dumneđu. Subscrisul în numele curatoratului din parohia-gr. cat. a Nandrei, tractul protopopescu al Uiorei, aducă mulțămă publică poporenilor: Onisie Brudanu, proprietariu din locu și soției sale Mărina, cari au dăruit pre sama S. biserice unu rindu frumos de vestinte bisericesci cumpărate cu 65 fl. v. a. Totu asemenea se aduce mulțămă și altor poporen, cari au contribuit la cumpărarea unu rindu de vestinte bisericesci negre pentru înmormintări. Dumneđu le răsplătescă la toți insutiți! Georgiu R. Spineanu, preot gr. cat. în Nandra.

Atragemă luarea aminte a cetitorilor nostri la învatarea de prenumerațiune de pre pag. 7. Din fragmentul de precuvîntare, ce-lu publicăm în partea științifică, cetitorii nostri își voru pute face idee despre celebrul opă a lui Bougaud.

Academia română. În sesiunea din anul acesta, Academia a ales membri în cele 5 locuri vacante pre: D. C. Olănescu și Antoniu Naumu pentru secția literară, pre Al. D. Xenopolu și Ioanu Kalinderu pentru secția istorică, și pre Dr. Victoru Babeșu pentru secția științifică.

Înmormintarea lui Gr. T. Brătianu. După Ioanu și Dumitru Brătianu curendu a trebuit să pără România și pre Gr. T. Brătianu, român cu inimă mare, cum numai puțin suntu. În mormintarea i-s'a făcutu în 14 a l. tr. luându parte o mulțime nenumărată de omeni, ce alergară din tôte părțile României, să de cîstea din urmă marelu patriot și vrednicul președinte a ligei culturale. La înmormintare au ținut vorbiri: V. A. Urechia, C. Dimitriu, Gh. Palade, I. P. Florantinu, Mihaileanu, Dr. Staicovic și în urmă Dum. Sturdza.

Adunare de protestu contra politicii bisericesci a guvernului. În 12 a l. c. se va ține în D.-S.-Martinu o adunare publică în afacerea politicii bisericesci a guvernului.

Distințiune. Patrichul sərbescu din Carlovitz, Georgiu Brankovics a fost decorat cu corôna de feru clasa I. Se scie, că Brankovics e persoană grată la guvernul ungurescu.

Corônele de argint. Se scie că piesele de câte 1 corôna se voru pune în cursu, în dată ce se voru fi retrasu piesele vechi de câte 25 cr. De altfel în Budapesta ieri colea poți vedea și corône, er în Viena în zilele trecute la deputați o parte din diurne li s'a plătit în corône. Pre la noi încă nu s'au rătăcit, dar acuși le vom vedea față și noi.

Academia francesă. Academia francesă în locul repausatului Renan a ales cu 17 voturi contra 13 pre Challemel-Lacour. Challemel-Lacour se ocupă cu filosofia. Elu a luat și fea parte și la afacerile politice. A fostu ambasadoru în Bern și Londra. Contracandidatu a fostu Gaston. Zola nu a căpătat decât unu vot.

Baronul Edelsheim-Gyulay. Baronul Edelsheim-Gyulay, generalu de cavalerie în pensiune, fostu comandant de corp în Budapesta, a murit. Edelsheim a luat parte la războiul din 1859 și 1866 și s'a distinsu prin bravura sa, dar nu trebuie confundat cu fostul comandant diu războiului de tristă memorie din 1859. Edelsheim a fostu persoană grată la Maghiari.

Pentru procurarea de recuise, stéguri flamure, policandre, albituri, obiecte pi, icône și cărți bisericesci recomandăm institutul de artă a lui Suts și comp. din Budapesta, cari la dorință trimite gratis catalogul prețurilor.

PARTE SCIINTIFICĂ-LITERARĂ.

Fragmentul din precuvintarea la
Monica

de Emil Bongaud, trad. de Salba.

Unu exemplu pētrundătoriu veți afla în această istorie, și spereză, că nici o mamă nu va ceti această carte, fără să învețe din ea, cum trebuie ținută anghira, ca și în timpurile celei mai furiōse tempestăți să scape de perire barca ușurică, în care se află fiulă sēu.

Orī cātū e de lipsă a aduce aminte mamelorū creștine de aceea putere duplă, ce au primit-o dela Dumneđeū spre a *cultiva* și *scuti* sufletulū fiilorū lorū, mai că n'a-și fi scrisū această carte, dacă n'ar conține mai multū decâtū acestea două învățături. Eu am voitū să chiarificū unū adevērū mai înaltū, să descoperū mamelorū unū secretū așa de înșōmnatū, dar așa de necunoscutū în zilele nōstre, unū secretū, care e cea mai sublimă mārīre a părintelū creștinū și celū mai puternicū ajutorū în aceste zile critice.

Nici cāndū nu volū uita emoțiunea, ce am simțit-o odată, cāndū am asistatū lângă patulū de mōrte alū unū june sermanū, fiindū condusū acolo din datorință, sau mai bine dīsū din tragere de inimă. Și acum vedū pre tatălū sēu preumblāndu-se prin chilie tăcutū și jalnicū, cuprinsū de aceea durere fără lacrimi, ce te chinuesce așa de tare; — pare că vedū pre biatā mamă-sa, că înge-nunchiatā lângă patū în urmă lāsă cale liberă valetelorū reținute în decursulū agoniei. Stăteam lângă ea cu inima sfășiatā de durere, dar tăcutū; nu sciam, cum să o mângăid, nici nu cutezam să încercū așa ceva.

Îmi aducū aminte, că în tăcerea îndelungată, împreunată cu durerile cele mai mari — ce ar și putē dice omulū atunci — mă întrebam, ore ce taină e această, că Dumneđeū, care e înșăși bunătatea, permite așa dureri grozave și rănesce așa de crudū o inimă de mamă?

Prește doi ani am primitū răspunsū la întrebarea mea de atunci, anume: cāndū am asistatū în aceea-și chilie la aceea-și mamă, care trăgea de mōrte totū în acela-și patū; am tresăritū auzindū de pre buzele ei — ca unū ultimū oftātū — aceste cuvinte: „mē ducū să-mī cautū copilulū.“ Atunci luminatū în sufletū am vedūtū, că cu viața din lumea această nu se sfirșesce totū, am vedūtū, că dacă Dumneđeū desparte câte odată, pre cel carī se iubescū, pentru ca să le curețe sufletulū înălțāndu-l la virtuți mai mari, érași fi pōte împreuna în o patrie, unde se vorū lubi și mai multū, fără să se mai despartă cāndva. Cu mână tremurāndă am închisū ochii acelei mame, și de câte ori mă gândescū la ea și la fiulū ei, carī s'au mutatū de pre pământū și s'au împreunatū în ceriū, tot-deuna mă întrebū, ce le-a mai rămasū din durerile, ce le-au suferitū? De abia o aducere aminte, și ore această nu le măresce numai fericirea?

Dar mai este unū patū de mōrte în fața căruia nu credū să fi lāsātū Dumneđeū neputinciosă pre mamă. Să presupunemū, că o mamă creștină prin mōrtea fiulū sēu nu se desparte de elū numai pre o zi, pre doi ani, ci-lū perde pentru vecii vecilorū. Închipuiți-vē o mamă creștină, care iubescū pre Dumneđeū mai pre susū de tōte, care-și vede odată fiulū depărtāndu-se de Dumneđeū, devenindū obiectulū unei mārīi vecinice și închipuiți-vē, că în momintulū criticū a acelei grozave despărțiri, . . . ea să nu pōtă face nimica pentru mântuirea lui! De o cam dată nu întrebū, ce dice s. Scripturā; îmi întrebū însă mintea, bunulū simțū, inima și înainte de tōte inima, carea de sigurū nu pōte fi mai bună decâtū alū Dumneđeū și răspundū cu tōtă siguritatea: această nu se pōte! În fața unei atari nenorociri Dumneđeū nu a pututū voi, ca mama să rămānă neputinciosă. A trebuitū să ascundă ceva și în sufletulū

celū mai frumosū și celū mai divinū: în adāncimea sufletulū de mamă, a trebuitū să ascundă unū — nu sciū ce — unū oftātū, unū gēmētū, o lacrimă sau unū suspinū, pre care deși pōte nu-lū vorū afla tōte mamele, precum nu fiesce care mamă ar fi aflatū acelū strigātū desperatū, care a îmblānditū leulū din Florența, dar elū există în inima lorū, și va erumpe de acolo, precum erumpe tot-deuna sub farmeculū îndoitū alū iubirii lui Dumneđeū și a fiulū lorū, și de bună samă va mântui sufletulū lui. Etă, ce credū eū!

Cāndū o mamă a întrebuintatū tōte mijlocele pentru convertirea fiulū sēu pēcătōsū, tōte sfaturile, tōte muștrările și imputările și se părea că n'are ce-l mai face, i-a mai rămasū putere, una dintre cele mai tari: *lacrimile!* Rōge-se, plāngă, caute în adāncimea inimei, unde simțemintulū de mamă și de creștină se întâlnescū și scōtă de acolo aceea lacrimă specială dată de Dumneđeū și fiulū ei va fi mântuitū!

În fiesce care zi poți vedē tineri, cari după ce au abusatū de tōte bunătățile tineretii, după o viață rușinosă și scandalosă, se coregū, se renascū ōrecum virtuōși și pentru ce? pentru că mama lorū a plānsū.

Ceea ce dīcū despre mame, stă și despre soții, fiice și surori. Vē voitū aduce unū exemplu plăcutū, ca să potū înrola într-o cruciadă de rugăciuni pre toți cei vrednici de această. Cine să nu fi auzitū despre frații: Mauriciū și Eugenia de Pnerin? Mauriciū a ajunsū în desfrānările Parisulū, unde și-a uitātū, de Dumneđeū și de credința din copilărie. Și ce făcea întrū aceea juna sorioră? se ruga tremurāndū și gemēndū pentru elū. „Mauriciū,“ scrie ea după mōrtea lui, „credū că ești în ceriū. Așa credū! Simțemintele tale religioșe și îndurarea lui Dumneđeū îmi inspiră această credință. Dumneđeū celū bunū și înduratū, iubitorū ca și unū părinte, nu se va îndura ore de unū fiū întorsū? Oh! acei trei ani cātū m'au necăjitū! de i-ași putē șterge cu lacrimile mele! Mī-am datū totulū pentru tine, continuă ea, ca mama pentru fiulū sēu, și-am fostū mai multū mamă decâtū soră. Aduci-ți aminte, că m'am asemēnatū cu Monica, carea deplāngea pre Augustinū, cāndū vorbiam de necasurile suferite pentru sufletulū tōu, acestū sufletū scumpū, cădūtū în erōre? Cum mă rugam lui Dumneđeū pentru mântuirea ta! Unū preotū piū îmi dīse: „Fratele domniei tale se va întōrce!“ Oh, elū s'a întorsū, dar ér m'a părăsitū trecēndū la ceriū, spereză, la ceriū.“

S. Scripturā e de acordū cu aceste idei mângăitoare. Cetiți în zilele de tristetă istoria nefericitei Agar, carea alungatā din cortulū lui Avramū rātăcia prin pustie cu fiulū sēu Ismailū, de mână. La capū o pârlesce arșița sōrelui, la peciōre o arde nāsipulū, fiulū ei friptū de sete, gemēndū stă să mōră înainte ochilorū ei. Se opresce și caută în jurū după ajutoriū. Dar totū ce vede, parcă-i numai focū, și nu află nicāiri acelū picurū de apă, pentru care și-ar da și viața.

Desperatā, vedēndū apropierea morții își depune copilulū sub unū palmū și se depărtează dīcēndū: „celū puținū nu mi-oi vedē copilulū murindū.“ Dar cāndū observă, că suspinele copilulū slăbescū totū mai multū — nu era departe, pentru că deși nu voia să-l vadă mōrtea, pre elū totū voia să-l vadă — mama nefericită, chinatā de durere cădū în genunchi și nu sciū ce strigātū desperatū trimise până la inima lui Dumneđeū. . . Și în acelū momintū vede unū isvorū lângă ea, ca și cāndū Dumneđeū ar fi vrutū să ne arete, că nu se pōte împotrivi durerilorū unei mame, carea se rōgă pentru viața fiulū sēu. Cu cātū mai sigurū o va asculta, cāndū ea va plānge pentru unū fiū rātăcitū, pēcătōsū, espusū morții, care nu are lēcū, pentru că — nu are sfirșitū.

Dionisiū și Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorū de
Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

Cāndū cei doi tineri intrarā în impluviū, aflāră acolo pre împēratulū și curtea lui. Augustū își petrecea cu aceea, că arunca porumbilorū palațului fārmituri de pāne în apropierea fântānei. Douē dōmne priviau a lene la petrecerea lui. Una era împēratōsa Livia, éră cecalaltā era Iulia, soția a două a lui Tiberiū. Încă și acum purta fata lui Augustū urmele frumșetii sale de odinioră.

Paulū observă, cum îi trimise ea o privire învăpăiată, și gândia întrū sine, că nici odată n'a vedūtū o femeie așa de înșulfătōre de grōză.

„Etă ōspele nostru din Atena,“ dīse împēratulū punēndū mână pre umērulū lui Dionisiū. „E frumōsă și sublimă idea, ce o ai rostitū despre ființa eternă, atotsciutōre și atotputernicā și despre asemēnarea ei, care după tine locuesce în omū, și că asemēnarea asta dumneđeescă nu mōre de odată cu noi. Dar — mai înainte de ce s'ar gāta jocurile, ași dori să-ți dau ocașie, să-ți desfășuri învățatura mai pre largū. Titū Liviū, Luciū Variū, Veleiū Paterculū și marele nostru oratorū Quintū Hateriū vorū judeca asupra ei.“

„Așa e bine, împērate,“ dīse unū bărbatū brunū frumosū. Era Germanicū. „Așa se întimpla pre timpulū lui Plato în Atena. După ce grāia filosofulū, se suia învăpăiatulū Demostene pre tribună.“

„Dar acestū Demostene alū vostru și-a perdutū foculū,“ dīse octogenariulū Hateriū.

„Hateriū pōte să mōră, dar nu pōte să îmbōtrānescă,“ dīse împēratulū. „Așa dară gătiți-vē de luptă domnilorū! Cuteza-veți a-ți apēra învățatura înainte a acestui tribunalū, prietine?“

„Primescū lupta, cu tōte că-mī simțescū debilitatea față cu atāța bărbaii lumināți,“ dīse Dionisiū cu modestie. „Pōte că atunci voi cere și unū favorū dela împēratulū.“

„Bine, — de vei fi învingētōriū, cere dela mine, ce doresci. Dar despre asta de altă dată.“

Dionisiū se închină și se depărtează cu prietinulū sēu.

Tiberiū merse în urma lorū în lăuntrulū palațului. „Intrați aci,“ dīse deschidēndū o ușe. Apoi privindū lui Paulū în față dīse: „Inspectorulū sclavilorū mī-a datū de scire, că tu vei să îmblāndesci pre Seianū. — Sciī terminulū. Mai ai vre-o observare?“

„Lega-se-va calulū gura?“

„Îndată ce vei fi pre elū, i-se va lua corfa dela gură.“

„Concedi-mī, să ținū în mārī în locū de sbiciū vre-o altă uneltă?“

„Numai să nu rănesci calulū.“

„Îmi ajunge,“ dīse Paulū. Tiberiū se întōrse în impluviū.

„De frate amū scāpatū,“ șopti lui Seianū. „Planulū a succesū de minune. Pre diua a cincina pregātesce tōte pentru a pune mână pre soră-sa.“

XIV.

Alea iacta erat. Ca pre aripile vintulū se duse în tōte părțile vestea despre aceea, că tinerulū cavalerū Paulū Lepidū va să cerce a dresa cu punerea capulū pre sēlbaticulū

Seianu. Din palat se lăși vestea prin cetate, și în ceea ce nu era casă, în care să nu se minuneze omenii de atâta cutezare orbă. Porumbii duseră vestea chiar și la Roma, și ea era de ajunsă, ca de acolo să vină mulți omeni de aceea, cari nu mai află nici un lucru atrăgătoriu în jocurile îndatinate ale circurilor. Paulu avea să îmblândească un animal, care era nefrînat ca leul pustiei, nesăturat ca crocodilul, înalt și elastic ca giraful.

În ospătăria lui Crispă aduse vestea acesta Paulu însuși. Elu trimisese pe Benigna înainte acasă rugându pe Telus, să o însoțească. După ce sosi și elu îndărăptu, se înțelese cu cești doi și cu părinții Benigni și apoi împărțăși noutatea cea mai nouă și mamei și surorii sale, dar nu le aminti nici cu un cuvintu însușirile îngrozitoare ale animalului.

Eră Aglais primi pre fiul sēu cu împărțășirea îmbucurătoare, carea i-o adusesse Filipu într'aceea dela Circei. Scrisoarea triumvirului de odinioară avea cuprinsul acesta:

„Marcu Emiliu Lepidū vėduvel eroicului sēu frate.

„Te așteptu pre tine și pruncii tēi, cari de acum sunt ai mei, — după ce celū din urmă alū meu a muritū, mulțamitā blāndeței și bunătății unū omū și marinimiei altuia. Salve!”

După primirea acestei invitări prietinoșe voi Aglais să aștepte numai ca fiul sēu să se întorcă și apoi îndată să-și ia rămasă bunū dela elū și să pornescă la Agata cătră Circei. Dar auzindū despre cutezarea feciorului sēu se hotărî, să mai amāne pornirea și să aștepte, până ce se va întorce Paulū din lupta cu animalul acela. Paulū, Crispina și Benigna înzădarū se siliaū să o abată dela hotărîrea asta.

Îrgănduratū se preumbla Paulū în sara acelei dīle cu prietinelū sēu Telus prin grādina luminată de rațele lunei. Doi omeni ieșiră din umbra casei și se apropiară din două părți de cei doi prietini. Într'unul recunoscū Paulū pre Ligdū sclavulū lui Cneiu Piso, eră celalaltū fi era necunoscutū. Cestū din urmă păși acum la Paulū și închinându-e adāncū fi dădu o scrisore. Paulū o desfăcu și ceti următoarele:

„Veleiū Paterculū lui Paulū Emiliū Lepidū. — Lasă-te de întreprinderea acea nebunatică. Ea în cazul celū mai bunū nu-ți aduce nici unū folosū. Acum te poți încă abate dela ea, māne va fi prea târziu. — Di, că n'ai cunoscutū însușirile animalului și acum te-ai socotitū altcum. — Pre sclavi să-i lași în mână sorții lorū. Salve!”

Într'aceea se apropia și Ligdū și-i spuse, că Cesarulū Tiberiū l'a încredințatū cu aceea, ca să primescă dela Paulū nutrețul pentru calulū Seianū.

„Tu ești dară cunoscutū cu aceea, cum are să se tracteze calulū acela?” întrebă Paulū. „Dar credū că imi va sta în voe să cercetezū staululū și să facū cunoscință cu animalulū acela.”

„Am poruncă, să ți-o concedū,” dīse sclavulū, „și să bagū de samă, ce vei face acolo.”

„Ce! Pre tine te-a încredințatū, să inspecționezi pre unū cavalerū romanū?” dīse Paulū cu disprețū. „Afară de aceea dorescū, să mi-se concedă a-lū încāleca odată ori de două ori, ca să-lū cercu.”

„De dorulū acesta te vei lāsa nobile

domnule. Cesarulū a datū poruncă aspră, ca nimeni să nu se suie pre calulū acela, mai înalte de ce te-i sui tu pre elū în ziua aceea a dresării, — ér ce privesce cealaltă observare a ta, ași putē să inspecționezū nu pre unū cavalerū romanū, ci chiar și pre unū Cesarū,” dīse ucigașulū de mai apoi alū lui Germanicū.

Tinērulū cavalerū își mușcă buzele. Îi părea rău, că n'a cerutū dela Tiberiū, să-i concedă a cerca mai întâiū calulū. Acum era prea târziu. „Te poți retrage,” dīse îngreșatū cătră Ligdū. „Voiū întreba māne de tine în Formiae.”

Cu o închinăciune se depărtă sclavulū.

„Deurionule,” dīse Paulū cătră celalaltū trimisū, „împărțășește domnului tēu salutarea și mulțamita mea. Dar spune-i și aceea, că mi-am datū cuvintulū și așa nu-i potū primi sfatulū.”

„Tabēra întregă, nobile domnule, este plină de lauda ta, — noi toți îți dorimū succesulū celū mai bunū.”

„Vē mulțamescū. Care este numele tēu?”

„Longinū.”

„Așa dar, prietino, de cumva voiū ieși învingătoriū din lupta asta, mi-am propusū să pornescū și eă cu Germanicū cătră mēdă nopțe. Acolo pōte că ne-omū revedē, și dorescū să te potū saluta ca pre centurionulū Longinū.”

Lacrimi se iviră în ochii ostașului, cândū se depărtă. Cei doi prietini își continuară calea prin grādina.

„Cātū imi pare de rău, domnului meu,” dīse Telus, „eă nu m'am deprinsū nici odată cu dresarea cailorū! Acum ți-ași putē da câte unū sfatū bunū. Dar așa-mi aducū aminte, că une-ori le ieau pre câteva clipite vederea, pentru ca ei să se îmblāndească.”

Paulū voia să răspundă. Dar atunci aprōpe de ei se dădură ramii unū tufișū în laturī, și din tufișū ieși la ivelā o persōnă îmbrăcată într'o simplă laenă elinā.

„Nu ești tu Emiliū, nepotulū triumvirului?” întrebă necunoscutulū.

„Eū suntū,” dīse Paulū cu mirare.

„Și acesta,” necunoscutulū arētă spre Telus, „poșede încrederea ta?”

„Ori ce ai voi să-mi împărțășesci, elū o pōte auzi?”

„Aci,” șopti necunoscutulū dāndū lui Paulū ceva în mână, „aci ai o unsōre. Cu două ore mai înainte de ce te-ai sui pre Seianū, frēcā-i cu ea nările. Atunci îți va fi pre voe, ca și cândū i-ar fi gura legată.”

„Și cui am să-i mulțamescū pentru ajutorulū acesta?”

„Charikles e numele meu.”

„A! Mē bucurū nespūs de tare, că vei să-mi ajuti! Dar te-ași mai ruga încă de una: mamă-mea și soră-mea dorescū, să te vadă.”

„Ori cândū o poftesci, numai acum nu! Tiberiū nu știe, că am părăsitū palatulū. Ne vomū revedē.”

„Încă o întrebare: unsōrea acēsta nu e stricăciōsă animalului?”

„Nici decum. E o farmecătură tainică a rēsăritulū. Singurulū ei efectū este acela că animalului îi vine somnulū, și urmarea este, că elū se face blāndū. Dar fertă acum, că mē ducū. Rēmasū bunū!”

Cu pași grabnicū se depărtă mediculū. Tinērulū Elinū privia îngănduratū în urma lui, apoi se uită la vāsutulū din mână sa.

În apropierea de cātū-va pași se auzi zuruitorū într'o tufă de lauri. Cu o săritură mare, dar istētă ca a unū leū, ajunse Telus la tufă, și în cealaltă clipită scōse de acolo pre sclavulū Ligdū. Elū gemea și se împotrivia.

„Ce faci aci căne?” îi strigă Telus încolăcindu-și cu putere pumnii sēi de feră împrejurulū gātului acestui mișelū. Acēstă grādina e plină de spioni și maște, nu-i așa?

„Nu știū nimicū. Eū am adormitū acolo,” bālbei omulū celū urttū silindu-se ca se pōtă lua rēsufare. Să svērcolia pre pământū ca și unū verme.

„Te-ași da bucurosū pradă somnului de veți și acesta n'ar fi decātū o remunerare forte meritată,” mai dīse Telus cu mānie.

„Dar lasă-lū prietino! Sōrtea mea nu atrnă dōr cātū-și de puținū dela elū,” grăi Paulū.

„Fie dar cum veți voi,” rēsponse Telus involuntarū. „Te cară de aci mișelule, dar mai întâiū primește din mână lui Telus o aducere aminte!”

Cu vorbele aceste prinse în mână sclavulū ca și o pilă de gumă și-lū trānti la pământū.

Dar celū aruncatū să ridică curāndū fără să i-se fi întimplatū ceva și fugi cu grabă în casă.

„Mē dōre inima nobilulū meu domnū,” dīse gladiatorulū mișcatū, „că trebue să mē uitū așa dīcēndū cu mânăle și cu picioarele legate, la prada ce a scāpatū așa de vie.”

„Faci reū bunulū meu Telus,” îlū mângăia Paulū. „Veți tu, mie imi place să vedū pre omeni întregi și cu putere așa cum suntū și eă. Dar destulū pentru astăzi. Nopțe bună!”

„Nopțe bună! De ar da deii să fie bine și de dvōstră.”

Aici să despărțiră unulū de altulū.

Tinērulū nobilū după unū sfertū de oră s'a lāsātū în brațele somnului. Dar nu putea să adormă. În tăcere își jertfi viața dumnezeirii la care să închina Dionisiū și care simția că i-a umplutū totū sufletulū.

Luna vērșa afară o lumină fermecătoare, ce poleia auriū întrēga natură, precāndū stropii din fântāna săritōre se înălțāu în aerū străvezii și tremurātorū lāsāndū să se auză unū murmurū linū și dulce.

(Va urmā.)

Bibliografie.

Invitare la prenumerățiune la opulū „Monica” tradusū din limba francesă de Salba.

Din acestū opū ori care mamă usorū va putē observa modulū, ce trebue să-lū urmeze în creșterea filorū sēi, ca să devinā membri folositori națiunii și omenimii, ér lorū să-și cāștīge comōra neperitōre — viața eternă. Opulū se va estinde cam la 30 cōle tipariū pre hārtie velinā și va costa broșuratū 1 fl. 60 cr. sau 3 corōne 20 banī; legatū simplu 2 fl. sau 4 corōne; legatură de luxū 3 fl. sau 6 corōne. Teologii, studenții gimnasiali și preparanții vorū primi opulū broșuratū cu 1 fl. Colectanții vorū primi totū alū 10-lea exemplariū gratis. Rugāmū pre onorații colectanții, să binevoescă a rețnapoia cōlele de prenumerățiune până în 15 Aprilū la Tipografia „Aurora” A. Todoranū în Gherla — Szamosújvár. Salba.

A două carte de cetire pentru copiii și copilele din anulū alū 2-lea de școlā întocmită de mai mulți prietini ai școlēi. Ediția a III-a. Prețul 28 cr. Librăria N. Ciurcu, Brașovū.

Economie.

Ore ce conține mai multă nutrețimintă, **cója saț međulă pânei?** Spre rezolvirea acestei întrebări trebuie să considerăm străformarea, la care este supus aluatul prin coccere. Atâtú cója câtú și međulă se forméză din aceeași materie saț aluatú. Răportul în care vină înainte în cója și međiú elementele din care e compusú aluatul, nu este totú același. Cea mai mare parte a amidului, prin coccere se umfă și se preface parte în apă, parte în zăharú, dextrinú și assamarú. Asemenea se schimbă în decursul coccerii și o parte din materiile conținătoare de oxigenú a aluatului, și așa albuminul în urma căldurii din cuptoriú se solidifică și devine indisolubilú în apă, cleiulú din aluatú se împreună prin coccere astfel cu amidulú câtú nu se mai potú distinge unul de altulú. Părțile minerale ale fărinei nu suferú mari schimbări prin coccere.

Ce privesce diferența dintre cója și međú, în cója este mai multú dextrinú și amidú solubilú decâtú în međiú. Afară de aceea în cója suntú mai multe materii, ce conținú oxigenú, și acésta este cauza de cója se tuferbintă mai tare decâtú međulú. Cândú cója în coccere are o temperatură de 200° C., međulú abia are 100° C. Deosebirea principală între puterea nutritóre a cójii și a međului o produce apa, care în međú este cam de 2 ori câtú în cója. După analiza lui Rivot, în međú se află 40.45—47.11% apă, precândú în cója numai 16.40—27.45%. Dacă vomú abstrage dela apă rămânú în cója pânii cam 72—84 părți nutritóre, éră în međú numai 53—60 părți de materii nutritóre. Din acestea apare destulú de evidentú, că cója e mai nutritóre decâtú međulú pânei.

Naftalinulú ca mijlocú contra putredirii. Dintre diversele materii cu cari se impregnéză lemnele de lucru spre a fi conservate de putrediuone, cu deosebire se recomandă naftalinulú. Impregnarea lemnelorú cu naftalinú este ușorá: Anume se cioplește lemnulú, fără a se lucra deplinú, apoi se pune într'unú vasú, în care se află naftalinulú topitú la căldurá 66—75° R. Dacă lemnele suntú lungú atunci pre sub vasele cu naftalinú, spre a ține temperaturá la gradurile 66—75, se conducú prin tuburi vaporú de apă. Lemnulú să se lase în soluțiunea de naftalinú 2—10 ore, după grosimea lui și póte și dupăcum e uscatú. Naftalinulú se sbé în lemnú și-i astupă gaurile, cari promovéză putrediuonea, fiindú elú ferbinte totodată trage din lemnú și umedálă care e cauza principală a putredirii. Lemnulú impregnatú se póte lucra și colori și polei după placú. Și lemnele cele moi impregnate cu naftalina ținu timpú in-

delungatú. Naftalinulú mai are și aceea însușire bună, că apără lemnele și în contra tuturorú insectelorú. Insectele nu se apropie de lemnele impregnate.

Frasinulú americanú (*Fraxinus americana*) are față de alú nostru aceea însușire bună că prosperéză și în locurile băltoșe. Lemnulú lui este tare și recomandabilú pentru pregătirea multorú recuise economice. Timpulú celú mai potrivitú pentru plantarea acestui frasinú este în Maiú și Iuniú, pentru că atunci este pământulú destulú de încalditú. Primăvara de timpuriú ori tóamna târziu fiindú pământulú prea rece, frasinulú americanú nu se prinde. Dacă se plântéză mai mulți frasiní americani. Departarea unuia de altulú se fie celú puținú de 1½ metru. Esundările nu numai, că nu-i strică, ci și folosescú.

Strămutarea răsadelorú. La strămutarea răsadelorú din melegariú într'altú locú trebuie să fimú cu grija, nu cumva să se vateme plánta tinérá și fragedá. Înainte de a scóte rásadele din melegariú, e bine să udámú pământulú, pentru ca la scótere să nu se rupă rădăcinile subțirele. Rásadele scóșe din melegariú să nu le punemú nici în locú prea uscatú, dar nici în locú prea umedú. Straturile, unde se punú rásadele trebuie săpate adâncú. Straturile trebuie udate bine în sara dinainte de plántare. La plántare purcedemú așa: cu unú lemnú potrivitú facemú o gaură verticală de 6—12 centimetri și aședéndú rásada în ea stringemú pământulú cu grije în jurulú ei. Trebuie să grijimú ca pământulú să atingă rásada de tóte părțile, altfelú nu se póte desvolta. Rásadele să le aședámú în patru-unghiuri măsurândú ca depártarea între ele să fie totú pre o formă. La curechiú rásadele să se așede la departare de 60—80 centimetri una de alta, la cartefióle și cālárabe de 50—60 centimetri, la sălatá de 30 centimetri, la cépá de 20 centimetri, la aiú de 8 centimetri.

Cultivarea Cânepei. Ministrulú de agriculturá și celú de comerciú au încredințatú pre *Carolú Luft*, locuitoriú în Uj-Verbász (Bánatú), ca să stea cu sfatulú său întrú ajutoriú tuturorú acelora, cari lucră întrú aceea să înființeze în comitatele *Bichișú* și *Baciú-Bodrog* reuniuni cu scopú de a cultiva cânepá în măsurá mai mare și mai raționalú. Totú odatá ministrulú de agriculturá a trâmisiú reuniunii din Uj-Verbász sémánturi de cânepá din străinătate, ca să facă încercări cu ele, éră celú de comerciú a trimisiú ajutore pentru reuniunile înființându.

Percente legale. Regularea valutei și conversiunea aș trasú după sine ieftinirea capitalulú. De sine se înțelege, că între astfelú de împrejurări vorú trebui să scadá și percentele legale. Ministrulú de justiție

în înțelegere cu ministrulú de finanțe, lucră la unú proiectú de lege, care prevede o scárire însemnatá a percentelorú legale. Scá-rindu-se percentele legale dela 6 la 5 eventualminte la 4, economia și spiritulú de întreprindere vorú trebui să iea avintú nou. Dacă banii depuși la cassa de păstrare iml aducú 4—5% la anú, fără să am cea mai mică ostenelá cu ei, așa credú că potú fi pre deplinú mulțămítú. Înșă cândú nu-mi vorú aduce decâtú pre jumétate, voiú cerca să-i bagú în vre-o întreprindere economică, industrială saț comercială, unde să-mi aducă mai multá dobéndá. În țerile din apusú capitalulú depusú nu aduce mai multá dobéndá de 2, 2½ pâná în 3%.

Bursa de Budapesta.

Din 29 Mart. st. n. 1893.

Renta de aurú ung. 4%	116.01
„ „ hárte 5%	100.—
Împrumutú cailorú ferate ung.	122.75
Amortisarea detoriei cailorú ferate de Ostú ung. (1-ma emisiune).	120.50
Amortisarea detoriei cailorú ferate de Ostú ung. (2-a emisiune).	102.—
Bonuri rurale ung.	96.25
„ urbariale ung.	100.—
Obligățiunile desp. regalilorú	101.80
Împrumutú cu premii ung.	154.50
Losuri pentru regularea Tisei	145.75
Renta de hárte austriacă	98.75
„ „ argintú austriacă	98.75
„ „ aurú austriacă	117.—
Losurile austr. din 1860.	167.—
„ Vieni	180.—
Acțiunile banței austro-ungare	990.—
„ de creditú ung.	426.75
„ „ austr.	359.40
Obligățiunile cu câștigú ale banței ipot. ung.	132.—
Scrisuri fonciare ale institut. de cred. și economií «Albina».	101.—
Galbení împărătesci	5.79
Napoleon-d'ori	9.63
Márcl 100 imp. gérmane	59.40
Londra 10 Livres șterlingí	121.80

Prețulú mărfurilorú.

Piața din Blasiú: Gráu, heclitr. fl. 4— pâná 4.50, — gráu mestecatú fl. 3.50 pâná 4.—, sécará fl. 3.— pâná 3.25, — ovésú fl. 2.25 pâná fl. 2.50, cucuruđú fl. 2.75 pâná fl. —, alacú fl. 2.— pâná fl. —, cartofi fl. 1.50 pâná fl. 2.—, — séméntá de cânepá fl. — pâná fl. —, fașolea fl. — pâná fl. —, — carneá de vitá chilo 48 pâná — cr., carneá de vițelú — pâná — cr., carneá de porcú 48 pâná — cr., carneá de berbece 26 pâná — cr., — 14 ouș cu 20 pâná — cr.

Posta Redacțiunii. Dlú *Iosifú Bela* în *Balomirú*. Prețurile suntú îndată la începutulú Foii. Dlú *V. S.* în *Bp.* Mai multú decâtú atáta nu s'a pututú.

Editorú și redactorú răspundétorú:

Dr. Victorú Szmigelski.

Depositú de ape minerale în Blasiú.

Aducú la cunoscința P. T. publicului, că în farmacia mea ținu în depositú apele minerale din patrie și străinătate înșirate mai la vale și le vindú în sticle singuraticé ori în láđi de câte 25 sticle.

Apă acrá **Agnes**
Apă acrá de **Borszók**
Apă acrá de **Bolin**

Apă amară de **Buda** { a) din isvorulú *Hunyadi*
b) „ „ *Franciscú I.*
c) „ „ *Rákoczy*

Apă acrá de **Előpatak**
Apă ferósá de **Franzensbad**

Apă acrá de **Glesszübl**

Apă de **Gleichenberg** din isvorulú *Constantin*

Apă de **Karlsbad** din *Sprudel* și *Mühlquelle* (isvóre)

Apă de **Krondorf**

Apă arseno-ferósá de **Levico**

Apă mineralá **Margit** (*Selters* ungurescú)

Apă de **Marienbad**

Apă acrá sulfurósá de **Parád**

Apă acrá de **Répát**

Apă arseno-ferósá de **Roncoigno**

Apă acrá lithiósá **Salvator**

Apă acrá de **Selters**

Apă iod-bromósá de **Hall**

mai departe

Sare Moor de Franzensbad, Sare și pulvere spumegátore de Karlsbad.

Blasiú în 1 Martiú 1893.

Carolú Schieszl,

farmacistú.

(18) 4—5

Cu catalóge de pretiuri servesou la dorintia.